List 24. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. junija 1894.

Politiški oddelek.

Jezikovno vprašanje

je gotovo jedno najvažnejših vprašanj v naši državi, rekli bi, da je v praktičnem oziru najvažnejše vprašanje. Važnost tega vprašanja že to dokazuje, da je od začetka ustavnega življenja neprestano na dnevnem redu. Druga vprašanja pridejo, pa zopet preidejo, ali vsaj za dalje časa potihnejo, ali jezikovno vprašanje se pa niti za jeden mesec ne da potisniti nazaj. Praktične potrebe je silijo vedno v prvo vrsto političnih vprašanj. Res, da so celo po Slovenskem ljudje, ki bi jezikovnemu vprašanju radi vzeli mnogo važnosti, ali naposled se pa morajo sami prepričati, da vsak njih trud v tem oziru je popolnoma zastonj, in radi ali neradi se sami začno tudi baviti s tem vprašanjem.

Koalicijska vlada je pač tudi mislila, da se bode dalo to vprašanje odložiti za nekaj let. Kakor kaže, se to ne bode dalo.

Več stvarij, ki se tičejo jezikovnega vprašanja, je že morala rešiti koalicijska vlada. Mej drugim se je morala pečati z vprašanjem o jeziku, v katerem smejo oziroma morajo dopisovati koroške slovenske občine s slovenskimi občinami. To vprašanje je koalicijska vlada rešila nam v korist, kakor se sploh koalicijska vlada naravnost nasprotna nam Slovencem ne kaže, kadar gre za malenkosti. To je tudi lahko umljivo. Naši slovenski poslanci imajo v koaliciji važno mesto. Ko bi izstopili slovenski poslanci iz koalicije, pa se zdrobi, ker bi konservativni klub po tem razpal. Brez konservativnega kluba pa koalicija ni mogoča, ker Poljaki ne mislijo ostati v zvezi, v kateri bi bili samo Nemci in če bi zlasti vanjo pristopili nemški nacijonalci. Sicer so pa tudi višji odločilni krogi proti temu, da bi nemški nacijonalci postali vladna stranka, ker je njih avstrijski patrijotizem precej dvomljiv.

Koalicijska vlada je priznala, da imajo slovenske občine na Koroškem pravico slovenski dopisovati oblastvom. Za koroške občine je ta odločba velike važnosti kajti z zahtevanjem nemških dopisov so politični uradi hoteli prisiliti slovenske občine, da nemški uradujejo. Če bi namreč dopisovanje z uradi ne bilo dovoljeno slovensko, je občina tako rekoč prisiljena polovico svojega uradovanja opravljati v nemščini. S tem se je hotelo dokazati potrebo nemščine na Koroškem. Vsakdo, ki bi hotel kdaj postati župan ali občinski svetnik, bi moral znati dobro nemški, ako bi ne hotel biti popolnoma odvisen od svojega občinskega tajnika. Stvar bi bila gotovo vplivala tudi na šole, kajti če bi ljudje videli, da se brez znanja nemščine izhajati ne more, bi se potegovali povsod le za nemške šole, katerim bi bil torej njih obstanek zagotovljen.

Reči moramo, da je odločba le polovičarska. Poganjati se je nam še za to, da državni in deželni uradi tudi morajo občinam slovenski dopisovati, če to zahtevajo. Dokler se ta pravica nam ne prizna, Slovenci ne smemo in ne moremo mirovati. Pa še v druzih tacih malenkostih se sedanja vlada mora baviti z narodnim vprašanjem, če tudi nerada.

Kaže se pa, da baš pod koalicijsko vlado še pride na vrsto jezikovno vprašanje v večji meri, ako bodo le parlamentarna dela tako daleč napredovala. Vlada se je celo izjavila, da je pripravljena priti s svojimi predlogi, ako bode le parlament z deli dovolj hitro napredoval. Stvar je zatorej v prvi vrsti odvisna od parlamenta.

Odsek sedaj pretresa nov civilnopravdni red. V tem odseku je Mladočeh dr. Dyk omenil, da je želeti, da bi se s tem zakonom rešilo tudi jezikovno vprašanje pri sodiščih. In on zatorej obžaluje, da se je vlada izognila temu vprašanju s tem, da v predloženi načrt zakona ni vsprejela določeb, v kakem jeziku se naj vlože prošnje pri sodiščih in v kakem jeziku se naj razpravlja. Na to je odgovoril poročevalec dr. Baerenreither, da stvar ne spada v pravdni red. Potrebno bode, da se zakonom, ki so sedaj v odseku v obravnavi, priloži še izvršilni zakon, potem zakon, ki nov civilnopravdni red spravi v soglasje z obstoječo sodno inštrukcijo. V jednem teh zakonov se bode rešilo

jezikovno vprašanje. V Nemčiji se je jezikovno vprašanje rešilo tudi v sodni inštrukciji.

Pravosodni minister se je izjavil, da se vjema s poročevalčevim mnenjem. Stvar se bode vsekako morala rešiti. Nikakor se pa ne bode kaj premenilo na sedanjih pravicah strank, posluževati se v deželi navadnega jezika pri sodišču. Moravan Fanderlik je pa izjavil misel, da naj bi se predložil o tem poseben načrt zakona.

Te izjave v odseku, v katerem je naše slovensko stališče v kratkem zagovarjal tudi poslanec gospod pl. Globočnik, so velikega pomena in kažejo, da se bode morda še sedanji državni zbor bavil z jezikovnim vprašanjem. Pomenljivo se nam zdi, da sta dva češka posl. dr. Dyk in Fanderlik priznala, da stvar spada v državni zbor, ker sicer bi ne bil prvi zahteval, da se v državni zakon vsprejme jezikovna določba in poslednji se izrekel za potrebo posebnega državnega zakona v tem oziru. Dosedaj so baš Čehi delali največje ovire postavnemu vrejenju jezikovnih razmer. Ko je pred leti stvar bila prišla pred državni zbor, se baš zaradi Čehov ni mogla rešiti. Naglašali so, da stvar spada v deželne zbore. Vsled tega propali so vsi stavljeni predlogi. Konservativci se še niso mogli sporazumeti za kak konkreten predlog.

Velikega upanja tudi mi sedaj ne gojimo. Vsekako je pa potrebno, da slovenski poslanci računajo s tem, da utegne jezikovno vprašanje priti na dnevni red, da bodo poprej jasni o vsem, kar je nam potrebno v tem oziru.

Sicer tukaj gre le za jezikovna raba pri sodiščih, ali stvar ima važnost menda tudi v drugem oziru. Po uredbi jezikovnega vprašanja pri sodiščih se uredi stvar tudi pri druzih uradih. Tedaj tukaj gre za nekak temelj vsej stvari. Zaradi tega moramo vso stvar dobro preudariti in se zanjo dobro pripraviti. Levica in vlada sta že stvar precej proučili, kar že moremo iz tega sklepati, da sta poročevalec in minister tako nekako točno odgovarjala. Ako se o kaki stvari poprej nič ne posvetuje, se navadno jako dvoumno odgovarja, ker je treba v vsakem oziru pustiti prosto roko, dokler se ne zasliši mnenja somišljenikov. Bärnreither in grof Schönborn sta pa morala mnenje svojih somišljenikov že dobro poznati. Zato je potrebno, da bodo naši poslanci o pravem času na jasnem. Napako, ki bi jo sedaj storili, ne bi se dala lahko več popraviti. Stopiti pa morajo tudi v zvezo z drugimi Slovani, ker le tako je mogoče, da se stvar ugodno reši za vse narodnosti, ne pa samo za Nemce.

Politični pregled.

Nemški nacijonalci so imeli shod v Gradci, da so tožili, kaka krivica bi se jim zgodila, ako bi se osnovala slovenska gimnazija v Celji. Gospoda so se pri tej priliki jako jezili tudi čez koalicijo, in zahtevali, da naj nemški poslanci izstopijo iz koalicije. Pri tem zborovanji je bil tudi nemški liberalec grof Stürgh, ki je koalicijo zagovarjal in obžaloval, da niso vsi štajerski in koroški poslanci pri nji. On je tudi zoper slovenske paralelke v Celji, ali v posebno slovensko gimnazijo bi pa že privolil, če tudi nerad. Nekateri govorniki so zelo v strašnih barvah slikali, kaka nevarnost preti od Slovencev Nemcem celo na gorenjem Štajerskem. Res, kar smiliti se je mora o to zatirano nemštvo vsakemu, kdor je slišal te govore. Najbolj se je na tem shodu odlikoval Foregger, ki je celo o zgodovinskih pravicah govoril, ki jih imajo Nemci v Celji. Kdo ve, če se dr. Foregger naposled še ne ogreje za češko državno pravo, ki se tudi opira na zgodovino.

Napisi v Pragi. — Češko namestništvo je baje poslalo praškemu magistratu noto, v kateri očita praški občini, da zanemarja svoje dolžnosti. Zaradi uličnih napisov dela mestni zastop toliko hrupa, za preskrbljenje dobre pitne vode pa nič ne stori. Namestništvo je zapretilo, da se praška občina dene pod sekvester ako ne bode drugače postopala. Ta odločen opomin ne ostane brez vspeha. Mestni svet je odklonil te dni prekrščenje ulic. Mladočehi se namreč boje, da ne bi razpustila vlada mestnega zastopa. Posebno bi jim bilo neljubo, ko bi bil mestni zbor te dni razpuščen, ko župana ni doma in opravlja županske posle podžupan Podlipny. Namestništvo baje že išče priložnosti, da mestni zastop praški razpusti. Pri novih volitvah bi pa Mladočehi morda zgubili kaj mandatov, vsaj vlada to upa.

Ogri imajo zopet novo ministerstvo, ali prav za prav je prejšnje prenovljeno. Hedervary nove vlade ni mogel sestaviti, ker mu je liberalna stranka delala ovire. Zato je Wekerle zopet imenovan ministerskim predsednikom. Večina starih ministrov je ostala. Odstopili so le Tisza, namesto katerega je bivšega ministra vnanjih stvarij sin Julij Andrassy imenovan ministrom pri kraljevem dvoru, Csaky, namesto katerega je učnim ministrom imenovan profesor fizike na ogerski tehniki Eötves, in pa minister Bethlen, kateremu še niso dobili definitivnega naslednika. Začasno bode poljedelsko ministerstvo vodil Fejervary. Bethlen je odstopil, ker je on bil za Khuena Hedervaryja in zato ni hotel ostati, ko se banu ni posrečilo sestaviti nove vlade. Novo ministerstvo je skoro še bolj liberalno, nego je bilo prejšnje, in bode skušalo prodreti s civilnim zakonom.

Ogersko ministerstvo v zbornici poslancev. — V torek se je predstavilo novo ogersko ministerstvo v zbornici poslancev. Wekerle je razložil povod poslednji ministerski krizi in pristavil, da se bode nova vlada držala popolnoma programa prejšnje vlade. Naglašal je, da je pooblaščen izjaviti, da se krona popolnoma vjema z vlado o potrebi reforme ženitvenega zakona in je torej tudi želi. On zatorej pričakuje, da se gospodska zbornica sedaj uda. Nova vlada se po Wekerlovi izjavi obrača do liberalne stranke, da jo podpira, do opozicije pa, da jo nepristransko sodi. Večina zbornice poslancev je novo vlado navdušeno pozdravljala. Seveda se ne ve, kak vsprejem najde nova vlada v gospodski zbornici. Marsikaj pa kaže, da se jej magnatje ne bodo več tako upirali, nego so se pred prenovljenjem ministerstva, ki je jasno, da ima zaupanje krone.

Khuen Hedervary ostane še nadalje ban hrvaški, ko se ni mogel popeti do ogerskega ministerstega predsedništva. Vedno jasneje pa postaje, da povod poslednji krizi in po poklicanje bana, da sestavi novo vlado, ni bilo predloga o civilnem zakonu. Wekerle je bil že zaradi premehkega postopanja ob Košutovi smrti zgubil precej zaupanja, poleg tega je pa bivši ministerski predsednik Tisza intrigoval proti njemu. Tiszo jezi, da je on odstranjen in skoro pozabljen. Wekerle je prišel tako do veljave pri liberalni stranki, da se za Tiszo nikdo več ne zmeni. Zato je pa Tisza delal proti njemu in za bana hrvaškega, katerega soproga je v sorodu ž njim. Minister Ludovik Tisza je na Dunaju opozoril na bana, da je pravi mož, ki bode naredil konec košutovstvu. Liberalna stranka se pa ni hotela ukloniti Tiszovi volji in se je le še bolj oprijela Wekerla. Ban se je moral povrniti v Zagreb, ko je videl, da na Ogerskem ni mogoč.

Bosenski dijaki. — Skupno finančno ministerstvo, pod katerim vodstvom je Bosna, je opozorilo bosenske velikošolce, da nimajo sklepati nobenih političnih izjav. To se tiče izjave katoliških in mohamedanskih dijakov, v kateri se izjavljajo za hrvaštvo. Dijakom, ki bi se mešali v politiko, se bodo odtegnile državne ustanove. Mi pač proti temu ukazu nimamo nič. Dobro je, če se dijaki ne mešajo v politiko, ker to le ovira njih znanstveno izobraženje. Izjave dijakov tako nimajo posebnega pomena. Za politiko bodo imeli še čas po dovršenih študijah, ko vstopijo v praktično življenje. Zaradi dijaških izjav se pač Bosna še ne pridruži Hrvaški.

Italija. — Crispi je dal ostavko Sprevidel je, da nima trdnega stališča Glede vladnih finančnih operacij predlagal je namreč neki predlog, ki zvračuje odgovornost za vse finančne operacije na zbornico Predlog je bil sicer sprejet a z neznatno večino. Opozicija je pri tej priliki močno ropotala proti vladi, češ, da se hoče ta odgovornosti znebiti. Crispi je uvidel, da mu s tako neznatno večino ni mogoče še nadalje vladati, dal je ostavko. Kralj naročil je že nekaterim državnikom, da naj sestavijo novo vlado. Vsak je zahteval zmanjšanje vojske. Ker se je pa kralj izrazil, da proti častni besedi, dani nemškemu cesarju, ne dovoli na noben način zmanjšanja vojske, odklonili so vsi sestavo novega ministerstva Nedvomno je sedaj, da bode novo vlado zopet sestavil Crispi, le na mesto finančnega ministra Sonina bo kak drugi prevzel ta portfelj. Sonino je namreč pri sedanjih razmerah nemogoč.

Vatikan. — V kratkem izide nova papeževa enciklika. V njej se bode spominjajoč izjav katolikov ob papeževi petdesetletnici razvijal v štirih ali petih točkah blagodejni vpliv papeštva. Iz vse enciklike odmeva duh miru in bode gotovo napravila globok vtis. V njej se ne bode razpravljalo nobeno politično vprašanje.

Bolgarija. — Zadnji čas potrjujejo vsi dogodki v Bolgariji, da je knez največ odstranil Stambulova zaradi tega, da bi si pridobil milost pri Rusiji in da bi ga ta priznala. Najjasneji dokaz temu je pa prijazni vsprejem svete sinode bolgarske pri knezu. Bilo je to prvikrat, ko je knez te dni zares prijazno sprejel v Sredci zborujočo sinodo. Razgovor mej knezom in sinodo bil je nenavadno zaupljiv, kar je pomenljivo. Znano je, da je bila bolgarska kot pravoslavna duhovščina vedno le bolj rusofilska, ki katoličana Ferdinanda ni podpirala pri njegovih težnjah. Kaj premore mej narodom ravno duhovščina, to je pa slehernemu znano. Tudi knez Ferdinand je to uvidel. Jel se je istej približevati. Da se je pa kot rusofilom popolnoma približal, odstranil je Stambulova najzagrizenejšega sovražnika Rusije. Bo-li knez dosegel to, kar je želel, da ga namreč pripozna Rusija, ne vemo, a toliko je gotovo, da je odstranil Stambulova edino le iz tega namena in da je bilo vse, kar se je zadnji čas dogodilo v Bolgariji navdahnjeno od strani Rusije, izvršeno pa neposredno v prvi vrsti po rusofilski bolgarski duhovščini. — Stambulov v svojem glasilu „Svoboda“ izjavlja, da hoče on voditi opozicijo proti novi vladi. Dalje se v listu močno zabavlja proti Rusiji in zatrjuje, da je edino Stambulov sposoben voditi vladne bolgarske posle.

Rusija in Francija. — Ruski veleposlanik baron Mohrenheim izročil je te dni soprogi predsednika Carnota knjigo „Kronstadt-Toulon“, katero jej poklanjajo ruske dame. Pomenljiva knjiga opisuje slavnosti v Kronstadtu, ko so Francozi posetili Ruse in v Toulonu, ko so Rusi posetili Francoze. Pri izročbi knjige so bili navzoči ministri in osobje francoskega veleposlaništva.

Afrika. — Umrl je nagle smrti maročanski sultan. Po nekaterih zatrdilih je bil sultan zastrupljen. Vojaki proglasili so sultanovega sina Mulley Abdel Azisa za sultana. Bati se je hudih nemirov v vsej maročanski državi.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

26. Kaj je želeti:

a) glede na zadružne bolniške blagajnice,

b) glede na zavarovanje obrtnih učencev,

c) glede na osnovo mojsterskih zavarovalnih blagajnic?

Izvedenec Šturm: Zavarovanje proti nezgodam naj se ne uvaja pri vseh rokodelskih obrtih, temveč le ondu, kjer imajo stroje.

Načelnikov namestnik: To pa že sedaj velja.

Izvedenec Tuma: Zavarovanje proti nezgodam naj se nikar ne razteguje na malo obrt.

Izvedenec Rebek se izjavlja, da naj se oni obrtni pomočniki, kateri delajo pri stavbenih obrtih, zavarujejo le za čas, ko so izpostavljeni nevarnosti, sicer pa ne.

Izvedenec Regali: Jaz sem odločno proti temu, da bi se razširilo zavarovanje proti nezgodam na mali obrt, nezgoda čevljarja, krojača, slaščičarja in druge take obrtnike malo kdaj zadene.

Izvedenec Supančič: Oni obrtniki, kateri niso v nevarnosti, naj se ne zavarujejo proti nezgodam. Stavbeni obrtniki naj se pa zavarujejo ne le za dela na stavbišči, temveč tudi za dela v delavnici, ker so tukaj tudi v nevarnosti.

Izvedenec Lenček: se pridruži mnenju predgovornikovemu.

Izvedenec Kunc: Jaz tudi mislim, da je zavarovanje proti nezgodam pri nekaterih obrtih nepotrebno obremenenje. Splošno se slišijo pritožbe, da je preveč plačevati pri zavarovanju proti boleznim in proti nezgodam. Mi smo zavarovanje proti nezgodam mnogo prej vpeljali nego država. Že pred 25 leti vpeljali smo bolniško blagajnico, ki še dandanes dobro obstoji, in bi bila lahko državi za vzgled. Brez zavarovalnotehničnih znanostij smo naredili lepe skušnje. Brez izjeme se je pri nas plačevalo po 10 kr. na teden, ali 40 kr. na mesec in plačevali po 5 gld. bolniščnine in si nabrali kapital. Sedaj plačujemo za delavce povprek 60 kr. in delavec dobi le kake tri goldinarje, zdravila in zdravnika. Dobi se torej za 60 kr. manj nego se je poprej za 40 kr., ker so režijini stroški preveliki in je vse premajhno. V vsakem mestu, v vsakem okraji je toliko bolniških blagajnic in režijini stroški so blizu jednaki, bodi blagajnica velika ali majhna. Vse zavarovanje proti boleznim in nezgodam bi se moralo postaviti na višje stališče, ker so sicer režijini stroški preveliki, tako da moramo veliko plačevati, ali tako malo dobimo, da delavec živeti ne more, kajti s tremi goldinarji mu v bolezni gotovo ni pomagano. Pri vsaki bolniški blagajnici so trije ali štirje uradniki, trije ali štirje zdravniki, kateri se morajo plačati, in režijini stroški pre-

segajo tretjino vseh dohodkov. V Ljubljani imamo tudi mojstersko bolniško blagajnico. Od nas se je o svojem času zahteval zavarovalno tehničen račun. Tako se nas obklada s stroški, katerih nam ni treba. Nam je pač le na tem ležeče, da blagajnici dobro pojde. Naša dolžnost pač ni iskati koga, ki zna napraviti tak račun in nam računa 100 do 200 gld. S takimi stvarmi naj bi se nas ne nadlegovali, ker se sicer zgubi veselje delati za skupnost.

27. vprašanje: Je li želeti in če se da izvesti, da se odpravijo pomočniki, ki delajo na svojih domovih?

Izvedenec Šturm: Pomočniki, ki delajo na svojih domovih, naj se kar odpravijo, ker je to škodljivo sedanjemu malemu obrtu.

Izvedeneca Regali in Rebek se s tem strinjata.

Izvedenec Tuma: Kdor stvar pozna, kakor jaz, ki sem sam delal kot pomočnik na svojem domu, ve, kako se stvar zlorablja, in kako je škodljiva taka uredba za pomočnika. Mojster ali tovarnar vzame dvakrat toliko pomočnikov, kakor jih res potrebuje. Če je dovolj dela, jim daje posla, kadar ga pa ni, pa morajo pomočniki gledati sami, kako si dalje pomagajo. Prodati ali zastaviti mora vse, kar ima. Pa tudi v drugem oziru je stvar škodljiva za malega obrtnika. Velik obrtnik ima lahko dosti pomočnikov, in v 14 dneh lahko dovrši vsako delo, kar pa mali obrtnik ne more, ker ima le malo delavcev. Nekdaj ni bilo pomočnikov delajočih na svojih domovih, naročniki morali so počakati, treba ni bilo noč in dan se mučiti, potem pa zopet dolgo časa sprehajati se. Pri tovarnah tudi ni mogoč natančni nadzor o davkih. Dokazano je, da tovarnarji, ki imajo po 500 do 600 delavcev, ne plačajo dosti več davkov, kakor tisti obrtnik, ki ima 5 ali 6 pomočnikov. Jaz sem za to, da se prepove imeti pomočnike, ki delajo na svojih domovih.

Šturm: Seveda naj bi to tudi veljalo za konfekcijonarje.

Izvedenec Kunc: Vprašanje je važno, ali težko rešiti. Pri malem rokodelcu se bodo že dali ti pomočniki odpraviti, ali dalo se bode tudi slepariti in postave ne bodo mogle sleparijam do živega. Tukaj gre pred vsem za oblačilne obrte, kajti zidarji in mizarji nimajo pomočnikov, ki bi delali na svojih domovih. Lahko se bode prigodilo, da kdo vzame patent, ali delal bode pa vendar le za druzega mojstra. Sicer pa dela za tovarnarje hišna obrt. Na Češkem in Moravskem so vasi, ki delajo za dunajske tovarnarje. Določiti bi morali, da tisti ni mojster, ki ne dela za naročnike, temveč za koga druzega. Jaz bi rekel, da naj bi se ne dala nobenemu obrtna pravica, ki dela doma za tovarnarje ali rokodelce, kajti sicer odprava pomočnikov, delujočih na svojih domovih, ne bode nič pomagala.

Izvedenec Rebek: Jaz sem za to, da se odpravijo pomočniki na svojih domovih.

Izvedenec Regali: Jaz se pridružujem gospodom predgovornikom.

28. vprašanje: Zadoščajo li določila o nedeljskem počitku? Kako se izvajajo? Kaj naj se premeni zastran nedeljskega počitka? Se li naj nedeljski počitek izvede zlasti za trgovske obrte?

Izvedenec Regali: Vprašanje je jako lahko odgovoriti. Jaz le obžalujem, da imamo samo nedeljski počitek, ne pa tudi prazničnega in pa tudi posvečevanja nedelj in praznikov. V nedeljo ima vsakdo rad mir. Mir ima tudi ljuba živina, ali človek ima vero, in mora zatorej počitku pridejati še posvečevanje. Jaz torej nisem le za strogi nedeljski počitek, temveč tudi za to, da se vpelje počitek ob praznikih in pa posvečevanje nedelj in praznikov. Mi nismo le ljudje, temveč tudi kristjanje in moramo izpolnovati tudi zapovedi cerkve. Jaz le obžalujem, da še ni zakona, ki bi se oziral tudi na praznike. Jaz sem odločno za to, da se v zakon vzame določba, ki zagotovlja nedeljski, praznični počitek, in pa posvečevanje nedelj in praznikov.

Izvedenec Šturm: Jaz se pridružujem temu, kar je povedal gosp. Regali. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Proti lesnemu črvu so že poskušali benzin in petrolej. Najboljše se je še obnesla karbolova kislina, katere se dene 20 odstotkov v vodo in se potem ž njo s čopičem namažejo stvari, katere razjeda črv.

Za lakovanje etiket služi raztopljina 30 delov mastiksa, 5 lavandlovega olja, 50 špirita in 40 delov benzina.

Najboljše lepilo za etikete je sveži beljak. V plitvi čaši se zgnete v peno in potem se pa etikete namažejo s tem beljakom in pritisnejo na steklenice s suknom. Ko se prisuše, se take etikete ne odstopijo niti v vlažnosti.

Odprava poniklenja z železa. Tako železo z dodatkom žvepla razbeli v železnem pokritem lonci, pri čemur se naredi žvepleni nikel, ki se potem odpravi s kovanjem.

Kmetijstvo.

Petindvajsetletnica banke „Slavije“.

(Konec.)

Zavarovancem v življenskih oddelkih I. II., iz leta 1869 do 1888, kateri so svojo zavarovalnino v letu 1893. plačali, dovolila se je na občnem zboru dne 12. maja t. l. 10% dividenda.

Banka „Slavija“ ima generalne svoje zastope v šestih glavnih mestih in sicer: v Brnu, na Dunaji, v Ljubljani, v Lvovu, v Plznu in v Zagrebu. Najdelavnejši v minolem letu je bil generalni zastop — ljubljanski, kar se je naglašalo na omenjenem občnem zboru s posebno pohvalo. Le ta je namreč v letu 1893. dognal v življenskem zavarovanju gld. 1,300.000 kapitala in je vplačal v požarnem oddelku nad 160.000 gld. letne zavarovalnine.

Iz teh kratkih podatkov je pač razvidno, da banka „Slavija“ po tolikih uspehih prvega četrtstoletja svoje delavnosti more nadejati se povsem sijajne prihodnjosti ter da bode, napredujoč tem korakom po nastopljeni poti ob svoji petdesetletnici dospela na jasni vrhunec blaginje.

Ker Slovenci nimamo lastnega zavoda, ko je „Slovenija“ vsled neugodnih razmer propala, priporočamo tukaj banko „Slavijo“ v Pragi, ko je vendar bolje, da podpiramo s svojim denarjem slovanske zavode, nego bi pa podpirali italijanske, nemške, madjarske, angleške in ameriške, da se potem z našim denarjem večkrat podpirajo naši narodni nasprotniki, ali pa mnogo denarja gre še iz naše države. Slovanska vzajemnost more veljati ne le na političnem, temveč tudi na gospodarskem polji, ako hočemo priti kedaj do kake veljave.

Omeniti moramo tudi, da je banka „Slavija“ pritekla na pomoč tudi našim slovanskim bratom v Istri, da se ložje gospodarski osvobode zavisnosti od Italijanov. Temu slovanskemu zavodu želimo pač, da se še bolj razvije do svoje petdesetletnice.

Črtice o kmetijski kemiji.

Voda.

(Dalje.)

Na Ogerskem imajo izvrstno vino, če tudi imajo mrzlejše zime, kakor na severnem Škotskem, kjer nobeno sadno drevo več ne uspeva. Ogerske zime so celo mrzlejše, nego na Faroerskih otocih, kjer ne uspeva 7eč hrast in bukev. V Astrahanu na Ruskem, kjer imajo tako mrzlo zimo, kakor na Severnem nosu, to je prav ob severnem robu Evrope, raste in dozori v gorkem poletju najlepše grozdje. Na Islandiji, kjer je letna srednja toplota mnogo višja nego v Sibiriji ne uspeva več nobeno žito, ker ni v nobenem meseci v letu tako gorko, da bi dozorelo. V Irkucku v Sibiriji, kjer je srednja letna toplota $8^1/_4{}^0$ pod ničlo, in imajo v januvarju po 34^0 stopinj mraza, pa dozoreta pšenica in rž. Nasprotno pa uspevajo v Angliji in še v severni rastline, katere že pozebejo v druzih mnogo bolj južnih krajih, če le za dozorenje ne potrebujejo velike gorkote, kakor mirta, camelia japonica in fuchsia coccinea.

Kraji z različno letno gorkoto bolj ugajajo za pridelovanje žita in sadja, dočim kraji s hladnimi poletji in toplimi zimami so bolj za živinorejo, ker imajo dovolj hrane in je živina celo po zimi lahko zunaj, kakor v Angliji.

Voda pa ne vpliva le na letno premembo gorkote vblažujoče, temveč tudi na razlike mej gorkoto po dnevi in po noči. V krajih, ki so daleč od morja, imajo mrzle noči, ali gorke dneve, blizu morja je pa to razmerje jako jednakomerno. Tako imajo slano celo v nekaterih osrednjih delih gorke Afrike, kjer bi jo nikdo ne pričakoval.

Pri morju se opazuje, da po dnevu vleče hladna sapa od morja, ker se morje tako hitro ni ogrelo, kakor pa suha zemlja, nasproti pa po noči vleče hladna sapa od suhe zemlje na morje, ker se je mnogo hitreje ohladila suha zemlja, nego morje. Marsikak čitatelj je že opazil, ako se je kopal zvečer, da je voda gorka še pozno v noč.

Voda na dva načina prehaja v plin. Prvi način imenujemo vrenje, drugi pa izhlapenje. Če vodo ogrejemo do 100^0 C. se začno delati v vodi parni mehurčki, ki se vzdigujejo na vrh, kjer razpočijo. V posodi nastane neko gibanje vode, to je voda vre. Kakor pri zmrznenji tako tudi pri vrenji opažamo, da voda ostaje pri neki gotovi temperaturi, katera se ne premeni, dokler se vsa voda ne premeni v plin. Vročina, ki se vedno dovaja, se porablja baš v to, da se voda spreminja v par.

Važnejše nego vrenje je pa za nas izhlapenje vode. Skušnje uče, da se voda ne spreminja v plin le pri vrenji, temveč tudi pri nižji gorkoti na površji. Ta sprememba vode v plin imenujemo izhlapenje, ali pa pravimo voda se je posušila. Izhlapeva voda tem hitreje, čim večja je gorkota in tem manjši je zračni tlak. Izhlapeva celo, če imamo tudi nekaj stopin mraza, če tudi počasi, to je tudi led izhlapeva. Od tod prihaja, da se stvari posuše tudi po zimi pri hudem mrazu. Izhlapevanje je pa mnogo odvisno od tega, koliko je že vodne pare v zraku. Na zraku, ki ima dosti vodne pare, se stvari ne posuše. Posebno zelo izhlapeva pri suhih vetrovih, posebno če so še vroči, kakeršni vlečejo iz peščenih puščav. Tako vleče iz saharske puščave tak veter v Egipet, ki mu pravijo samum. Ta veter vse razsuši. Najboljše lesene posode začno puščati, ako ni vedno vode v njih. Skoro noben les ni tako presušen, da bi pri tem vetru ne razpokal.

Voda hitreje izhlapeva, če se zrak giblje, nego če ni nobene sape. Pri hudih vetrovih se stvari razsuše. Pri izhlapenju se pa tudi porablja gorkota. Zaradi tega se nam zdi vsak veter bolj ali manj hladen, naj vleče tudi iz vročega kraja. Na našem telesu se voda namreč izhlapeva, ker nam odteguje gorkoto. Ker voda izhlapeva le na vrhu, izhlapeva tem hitreje, čim večja je njena površina. V škafu se voda dolgo ne posuši, ako jo pa vlijemo po tleh, pa dobi veliko površino, bode pa kmalu se popolnoma posušila. (Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Dvojčki. Dvojčki se navadno pri goveji živini ne morejo priporočati za rejo, ker ne gredo radi po plemenu.

Kdaj naj se gonijo kobile k žrebcu. Najbolje je, če se kobile, ki so dobro razvite, gonijo k žrebcu, kmalu ko so izpolnile tretje leto.

Prilivanje kumaram. V suhih poletjih navadno ne uspevajo kumare. Tudi prilivanje večkrat ne pomaga. Priporoča se pa, da se kumaram priliva le jedenkrat v tednu z vodo, v kateri je petina gnojnice, in potem pa še s čisto vodo, tako dolgo, dokler zemlja hoče popiti kaj vode. S prilivanjem vsak dan se zemlja preveč ohladi.

Češnje ostanejo dolgo sveže, ako se denejo v visoke steklenice, dobro zamaše in zapečatijo ter zakopljejo v zemljo. Češnje pa morajo biti trde, suhe in imeti peclje.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ozrimo se še enkrat nazaj v leta 1848. in 1849. Kaj se je vse takrat godilo na Ogerskem, o tem bi se dala pisati dolga, krvavo-žalna zgodovina. Ne le, da je do malega vsa madjarska vojna postala nezvesta svojemu cesarju in vojaški prisegi, prestopila v vrste puntarjev in v cesarski obleki in s cesarskim orožjem bojevala se zoper svoje poprejšne vojaške kamerade, so kolovodje vstaje, da bi pomnožili puntarske čete, odprli celo ječe, in dali vsemu izvržku človeštva prostost, da bi imeli med vstaši več krvoločnih bitij, ki naj bi izglede dajali z raznovrstnim neusmiljenim pobijanjem njim nasproti stoječe avstrijske armade.

Ime glasovitega roparja in tolovaja Rosza Sandor-a je morebiti še kateremu izmed spoštovanih gg. bralcev „Novic“ znano. Tudi njemu so se bila odprla jetniška vrata, in vvrsten je bil celo kot stražmojster v neko konjiško kardelo. Pa kaj bomo iskali dokazov v preteklosti; ali jih nam ne kaže sedajnost dan na dan več kot obilico? Poglejmo na pr. le na nedavno umrlega renegata Košuta, ki je bil leta 1848. zanetel in podkuril ogerski punt, in s tem priklical nad svoj rod in domovino neizrekljive in neštevilne nesreče, žalosti, tuge in škode, nepopisno gorjé. Milijone solza, potoke nedolžno prelite krvi, štirideset tisoč ubitih človeških žrtev nosil je na svoji kosmati vesti, in vendar ga je častil in se mu klanjal madjarski rod tako, kakor ne obožava nobeno pogansko ljudstvo svojih malikov. Košut, in le Košut! to je bil pri Madjarih začetek in konec njihovih oholih sanjarij.

Tako je na pr. leta 1891. neki znani grof podaril mestu Stolnemu Belemugradu sliko Košutovo. Mestni zbor je sklenil, da se sliko obesi v mestni hiši, in se slovesno odkrije. Za to glasoval je celo neki navzoči kralj. svetnik in vitez reda železne krone. (Le 2 člana sta temu ugovarjala in zoper sklep vložila pritožbo na vlado v Budimpešti.) L. 1892. poseglo se je o tej zadevi še dalje. Kakor je namreč pisal „Slov.“ št. 1. iz l. 1892., je organ ogerske „zmerne“ opozicije „Budapesti Hirlap“ priporočal, da bi vsi ogerski komitati, mesta in občine kupovali in v svojih občinskih dvoranah obešali slike Košutove. Iz tega je bilo jasno, da je bila „zmerna opozicija“ (?!) že takrat nastopila prav isto politiko, kakor jo je tirala skrajna levica. Pa, kaj bi ne, saj je svetilo deželi pri vsem tem z sramotno-slabim izgledom glavno mesto Budimpešta, — gotovo v zahvalo za to, ker ga je presvitli vladar odlikoval s tem, da ga je povzdignil v drugo prestolno mesto. Kakova pa je bila ta zahvalnost Budapešte? Mestni zbor sklenil je bil s 120 proti 40 glasovim, da se Košutova devetdesetletnica v „drugem prestolnem mestu“ slovesno praznuje. Prisotni so ta sklep pozdravili s ploskanjem, občinstvo na galeriji pa je zapelo Košutovo himno! To pa ni bilo še zadosti. Mestni zbor je imenoval Košuta tudi povodom njegove 90letnice častnim občanom, in če se prav spominjamo, je staremu puntarju nalašna deputacija nesla dotično diplomo v Torin.

Enako so vganjali zastopi tudi mnogih drugih ogerskih mest. Kaj pa se je počenjalo vse letos, ko je ta priseženi sovražnik Habsburg-Lotrinške dinastije umrl v Torinu, in so mrtvega Košuta prepeljali v Budimpešto, je častitem bralcem „Novic“ in sploh časnikov še gotovo v živem spominu. Men'mo, da ko bi bila Ogrom dana taka moč, kakor si je v svoji oholosti morebiti želijo, bi se bilo moralo ob vsej progi od Torina noter do Budapešte klanjati vse vlaku, ki je vozil mrtveca.

Ozrimo se še po drugih dokazih madjarske lojalnosti. Pokojni maršal grof Radecki je bil gotovo preslavni mož, pravi ponos Avstrije in njene vojne, katerega ime ni bilo poznato le v najprvih palačah, ampak v vsakej najmanjši in najbornejši koči obširnega našega cesarstva, in so ga spoštovali od dna srca vsi avstrijski narodi. In vendar smo brali v 92. listu „Slov.“ leta 1892. telegram: „Budimpešta 23. aprila. Poslanec Pazvandy je naznanil interpelacijo zaradi uradne udeležbe vlade in parlamenta pri odkritji Radeckega spominka!“ Tedaj tudi spoštovanje preslavnega vojskovodje od strani ogerske vlade in parlamenta je bilo madjarskim zagrizencem preveč! V 94. listu „Slov.“ smo vendar potem brali, da je bil ministerski predsednik tako takten, in je interpelantu odgovoril, da je Radeckega delovanje bilo vojaško, ne pa politično. Kot vojak je storil svojo dolžnost in zasluži priznanje. Lepo je ravnal tudi z Ogri, ki so bili vvrsteni v njegove polke.

Črno-rumena zastava je bila od nekdaj ponos vsakega domoljubnega Avstrijana, — a zagrizenim Ogrom je ona trn v peti. Tako smo lanskega leta brali v „Slov.“, da si je bil kapitan nekega budimpeštanskega lokalnega parnika dunavske parobrodne družbe nakopal silno jezo vseh pravih Madjarov. Očitali so mu robsko lojalnost. In zakaj? Cesarski nadvojvoda Evgen je bil prišel na njegovo ladijo, on (kapitan) je zaradi tega razpel črno-rumeno zastavo, in to je bil oni strašanski greh, zaradi katerega so ga obirali ne le opozicijonalci, ampak tudi taki, ki so imeli zvezo z vlado. Temu se pa ni čuditi, saj je leta 1892 celo minister deželne brambe zaukazal, da se napravijo ogerske narodne zastave, ki se bodo razobešale na honvedskih (brambovskih) vojašnicah ob slavnostnih prilikah. Poprej so se navadno razobešale črno-rumene zastave, ali Mažari so se nad tem močno spodtikali in tudi že v državnem zboru se večkrat čez to pritoževali.

Kakor črno-rumena zastava, tako tudi skupna vojska Madjarom kratkomalo in čisto nič ni po volji. Znani grof Apponyi velja sicer za voditelja zmerne opozicije, vendar se pa vedno zaganja v skupno vojsko in sploh v

vse, kar veže Ogersko z Avstrijo. Število onih na Ogerskem se baje vedno bolj množi, ki bi se radi v vseh zadevah ločili od Avstrije, izvzemši osebo vladarjevo. Ali je pa tudi zadnje tako resnično, kakor Ogri pravijo, vprašanje je. Ko bi imeli oni enkrat svojo lastno vojno, Bog ve, komu bi jo najpred nasproti postavili. Saj so že leta 1848. in 1849. pokazali, kaj znajo. (Dalje sledi.)

Novice.

— † **France Kosar.** Umrl je v noči od 10. na 11. junija v Iki, kamor se je šel zdravit, preč. g prelat France Kosar v 71. letu svoje dobe. Truplo njegovo so prepeljali v Maribor in je ondi včeraj slovesno pokopali. Kosar je bil vrl duhovnik in vnet rodoljub, ki je še s pokojnim Slomšekom oral ledino na slovenskem polju. Pokojnik bil je tudi slovstveno delujoč. N. v m. p.

— **Slovesno pokopali** so tu minolo soboto vpokojenega župnika in duh. svetovalca sekovske škofije, gosp. Ant. Missio, brata knezoškofa ljubljanskega. Pogreb je vodil prevzvišeni knezoškof sam.

— **V škofa posvečen** bode preč. g. A. Šterk, imenovani škof krški, dne 24. t. m. v cerkvi sv. Justa v Trstu.

— **Kresovi na čast sv. Cirilu in Metodu.** Koroški „Mir“ pozivlje koroške Slovence, da prižigajo kresove v večer 4. julija na čast sv. Cirilu in Metodu. Ne samo na Koroškem tudi pri nas in povsod drugod na Slovenskem naj se zažigajo isti večer kresovi.

— **Himen.** V soboto dne 9. junija 1894. se je poročil občno spoštovani in čislani gospod Slavoj Benigar, posestnik, trgovec in župan v Ilirski Bistrici z gospodično Marto Sartori, pastorko gospoda dr. Dušana Perišića, okrožnega zdravnika ondu. Častitamo!

— **Dijaška in ljudska kuhinja.** Iz letošnjega poročila tega zavoda, posnemamo, da se je v preteklem društvenem letu od dne 1. maja 1893. do dne 30. aprila 1894. razdelilo 11.587 porcij po 10, 12.873 porcij po 6 in 92.988 porcij po 3 kr. in 85.579 kosov kruha. Poleg tega se je razdelilo mej 42 pridnih učencev 12,338 jedilnih porcij v vrednosti 1069 gld. 99 kr., popolnoma brezplačno. Dohodkov je bilo 6.872 gld. 84 kr., za 618 gld. 11 kr., več nego lani. Premoženja ima društvo 4.381 gld. 93 kr. Deželni zbor je društvu podaril 100 gld ; kranjska hranilnica 100 gld. ; in mestni zbor 50 gld ; poleg tega je to društvo dobilo še nekaj večjih in manjših zneskov od zasebnikov. Število društvenikov se je lani pomnožilo za 21. Želeti je za to prepotrebno društvo v bodoče še večjega zanimanja, ker odbor vestno izvršuje svojo preteżavno nalogo.

— **Občni zbor** c. kr. kmetijske družbe kranjske vršil se je včeraj v mestni dvorani ob navzočnosti kakih 100 članov. Deželno vlado je zastopal deželne vlade tajnik pl. Laschan, deželni odbor pa dež. glavar Detela Družbin predsednik ces. svetnik Ivan Murnik je vodil zborovanje. V svojem nagovoru pozdravi g. vladnega zastopnika, dež. glavarja in zborovalce. Predsednik omenja važnejših stvari o delovanji družbe in konča svoj govor s pozivom, naj zbor začne svoje zborovanje s klicem: „Bog živi, Bog ohrani našega premilostivega vladarja Frana Josipa I.“ Zbor zakliče naudušeno „Živio, Slava, Hoch“. Vladni zastopnik in dež. glavar se zahvalita, zatrjujoča simpatije, katere gojita vlada in deželni zastop za družbo in zatrjujeta, da bosta vselej podpirala družbo v njenem delovanji. Dež. glavar še posebe čestita družbi na nje lepem napredku. Tajnik Pirc poroča o delovanji glavnega odbora v letu 1893. Občni zbor sprejme na to naslednji predlog: Sl. občni zbor naj blagovoli to poročilo vzeti na znanje in naj izreče na tem mestu tudi svojo najiskrenejšo zahvalo visokemu c. kr. kmetijskemu ministerstvu, visoki c. kr. deželni vladi, visokemu deželnemu zastopu in slavni kranjski hranilnici, ki so družbo v njenem delovanji vedno jako podpirali. Odbornik Lenarčič poroča o družbenem računu za l. 1893. in proračunu za 1895. leto. Oba potrdi občni zbor. Za odbornika izvolil se je dosedanji odbornik g. knezoškofijski tajnik J Šiška. Tajnik Pirc poroča o predlogih odborovih in podružnic, o katerih bomo prihodnjič kaj več povedali. Konečno zbor sklene, da se da družbenemu tajniku g. Pircu z ozirom na njegovo dosedanje vspešno delovanje častni naslov „ravnatelj“. Predsednik na to zaključi zborovanje, pozivljaje družabnike, da bi se vedno držali gesla našega premilostivega vladarja Frana Josipa I. „z združenimi močmi“.

— **Slovensko planinsko društvo** priredi letos še sledeče izlete: Dne 17. junija t. l. izlet v Podnart in k slapu Nemiljščice; dne 23. in 24. junija izlet na Kum; dne 15. julija slovesna otvoritev prve slovenske planinske koče na Črni prsti na Bohinjskem; meseca avgusta otvoritev druge slovenske planinske koče v Savinjskih planinah.

— **Zaveza slovenskih pevskih društev.** V krogih „Glasbene Matice“ se goji misel, da bi se vsa slovenska pevska društva organično zvezala.

— **Gradba »Narodnega doma« v Ljubljani** kaj vrlo napreduje Zidovje dviga se že precej iz nad tal. Koncem avgusta se upa, da bode poslopje pod streho. Tesarska dela je odbor v svoji zadnji seji oddal tudi tvrdki Knez & Supančič Krovska in kleparska dela so se že tudi razpisala.

— **Občni zbor društva »Narodni dom«.** Ker se zadnji občni zbor ni dovršil, nadaljeval se bo isti jutri v soboto ob 8. uri zvečer v čitalničnih prostorih.

— **Občni zbor »Dramatičnega društva« v Ljubljani** bode v soboto dne 23. t. m. ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih.

— **Učiteljska konferenca** za šolski okraj kočevski bode dne 27. t m. za učitelje slovenskih ljudskih šol v Ribnici.

Otvoritev furlanske železnice Tržič-Črvinjan in Vipavska železnica. V nedeljo dne 10. t. m. so slovesno otvorili furlansko železnico Tržič-Črvinjan. Pri otvoritvi navzoč je bil tudi trgovinski minister Wurmbrand. Tem povodom se je ministru toplo priporočala graditev vipavske železnice. Minister je naročil vsled tega priporočila sekcijskemu načelniku ekscelenci baronu Witteku, da naj si ogleda nameravano progo po Vipavski dolini, kar je ta tudi v spremstvu nekaterih drugih gospodov storil. Čuje se, da se je na to železnico zadnji čas posebno jelo misliti iz strategičnih ozirov.

— **Orožne vaje deželnih brambovcev** na Kranjskem se bodo letos vršile od dne 25. avgusta do 8. septembra v ribniškem sodnem okraji. Teh vaj se bodo udeležili brambovski polki št 3, 4 in 5.

— **Goldinarski bankovci** pridejo skoraj iz prometa Državne blagajnice ne izplačujejo več ž njimi, temveč manjše zneske izplačujejo le s srebrnimi goldinarji in kronami.

— **Novi denar.** Namesto štirakov, ki so se že precej iz prometa potegnili, se bodo v kratkem izdali v večjem številu komadi po 10 vinarjev. Tudi komadov po vinarji se bode mnogo nakovalo in izdalo.

— **Konec šolskega leta** bode na gimnazijah in tistih zavodih, koder je sicer dne 15. julija, letos dne 14. julija, ker je 15. nedelja.

— **Utopljenca** potegnili so minoli torek pri Slapah nedaleč od Vevč iz Ljubljanice. Po Ljubljani se je takoj raznesla govorica, da je utopljenec še novembra meseca 1893. l. izginoli fijakar Medičar, katerega še do danes niso dobili. Sodnijska komisija, ki je odišla na lice mesta, je konstatovala, da utopljenec ni Medičar. Najden mrtvec je moral že dlje časa v vodi ležati in je popolnoma neznan.

— **Izpred porotnega sodišča.** Dne 6 t. m. obsojen je bil pred tukajšnjim porotnim sodiščem 29letni Ant. Kerne iz Suše na 7 let težke ječe. Kerne napal je dne 15. marcija t. l. Jožefa Ljubiča idočega z Grosupljega domu v Spodnjo Slivnico in ga oropal za 115 gld. Kerne je sicer djanje tajil, a po pričah se je dognalo, da je brezdvomno on bil ropar. — 40letni France Štefe z Visokega nad Kranjem je bil istega dne oproščen. Zatožen je bil ponarejanja denarja in izdavanja ponarejenega denarja. Ker se mu hudodelstvo ni moglo dokazati so ga oprostili. Dne 7. t. m. oproščen je bil posestnik Jož. Vrtačnik iz Dol v litijskem okraji, zatoženega hudodelstva goljufije. — Pri drugi obravnavi istega dne sedel je na zatožni klopi 24letni Miha Anžič iz Sidraš v kamniškem okraji. Zagovarjati se je imel zaradi hudodelstva uboja in težke telesne poškodbe. Obsodili so ga na 5 let težke ječe. — S to obravnavo se je končalo drugo letošnje porotno zasedanje.

— **Strela** ubila je minoli teden v Gornjih Bitnjah 11letno deklico bežočo pred nevihto s polja domov.

Toča na Dunaji.

Dne 7. t. m. je Dunaj zadela taka nezgoda, kakor je ne pomnijo že stari ljudje. Več dnij je bilo poprej nenavadno vroče in soparno. Tega dne je že zjutraj ob šestih bilo nenavadno vroče. Po nebu so se začeli zbirati oblaki, ki so bili rudeče in rumene barve. S časoma je nebo vedno bolj zatemnelo in ob tri četrt na sedmo uro je bilo nebo popolnoma črno. Slišalo se je zamolklo gromenje. Nakrat je nastal silen vihar in toča je jela biti na okna. Slišalo se je kakor na bojišči močno streljanje s puškami. Toča je šla sedemnajst minut debela kakor kurja jajca in je na debelo pokrila vse ulice. Za točo je pa nastal silen veter. Po nekaterih ulicah so se valile cele reke in nesle točo in druge stvari seboj. Tako se je na nekaterih mestih nabralo na več metrov visoko toče, ko jo je voda nanesla. Košar, drv in zelenjave je neslo po ulicah, ker jo je vzela voda branjevcem in branjevkam. Ljudje so povsod bili grozno prestrašeni.

Strašen prizor je bil na simerinškem vojaškem vežbališči. Ondu sta se bila zbrala dva polka topničarjev k vajam, kar začne toča naletavati. Vojaki so nekaj časa zadržavali konje ali dolgo ni bilo moč. Konji so se splašili. Jezdeci so pa pali s konj, sedeči na topovih pa z voz in vozovi s topovi so šli čez nje. 14 je bilo težko, 22 pa lahko poškodovanih. Dvema topničarjema so šla kola topov čez glavo in sta torej smrtno poškodovana. Ravno tako nevarno poškodovana je 62letna vrtnarica Winkler, katero so v tej zmešnjavi povozili.

Preplašeni konji begali so po tamošnjih vrtovih, pobili so več rastlinjakov, ker so hoteli pod streho. Majorja Čajkovskega konj se je s tako silo zaletel v neki rastlinjak, da je bil takoj mrtev. Major se je s težavo ves obrezan od stekla spravil iz pod konja. 13 dragonski polk je bil zbran na trgu pred votivno cerkvijo. Konji so se splašili in bežali hitro proti vojašnici v največjem neredu. Nekaj vojakov je palo s konj in je 8 več ali manj poškodovanih. Dva polka pešcev sta šla k vojaškim vajam, ko je začela toča iti, so se precej razkropili. Ko je hujše minolo, so se vrnili v vojašnico. Ker je pa bila voda nanesla pred vrata toče, niso mogli precej v vojašnico, temveč je bilo treba odkopati.

Hudo je bilo za izvoščeke. Mnogim so se konji splašili in so pali z voz, ter se bolj ali manj poškodovali. Jednega fijakarja je ubilo na kozlu.

Strašno je bilo po ulicah, katere so v nižjih delih mesta. Voda je vdrla v kleti in stanovanja in v nekaterih prostorih stala po več metrov visoko. Ljudje so se le s težavo rešili. Da ni prihitela marsikje požarna bramba na pomoč, gotovo bi bilo vtonilo več ljudij. S parnimi trombami trombali so vodo iz stanovanj. Posebno težko je bilo rešiti 8 ljudij iz nekega stanovanja v Lazaretski ulici, ker je bil vhod z veliko množino toče zaprt.

Jeden otrok v Marktgasse je utonil, predno ga je mogla prestrašena mati rešiti.

Kako moč je imel vihar, kaže to, da je pri neki hiši odtrgalo železno streho in jo neslo na sosedno streho, kjer je podrla vse dimnike. Mnogo so trpele cerkve. V dveh cerkvah poškodovana sta duhovnika, ko sta maševala, ali sta jima doli priletele okni, ki sta je vihar odtrgal.

Posebno hudo je vihar razsajal v Pratru. Drevesa je kar pometal semtrtja. Poruval jih je s koreninami. Neki menežariji je odneslo streho. Živali so grozno tulile, ko jih je klestila toča. Dva leva sta napenjala vse sile, da bi ušla iz železne kletke. Veliko škode je napravilo pri tamošnjih cirkusih in gostilnicah. Hudo je poškodovala neki figurni muzej. Oblačila raznih podob so hudo premočene. Nepoškodovana ni ostala skoro nobena podoba.

Razstava živil ni ravno posebno trpela. Na njenem dvorišči je podrlo dve veliki drevesi in nekaj stekel je strla. Huje je bilo pri tamošnjah gostilnicah, katere so nekatere zgubile vsa stekla v oknih. Pred gostilnico pri „Lepi Robinji“ je podrlo dva drevesa, pod katerimi so vedrili trije delavci. Jednega je ubilo, drugega lahko poškodovalo, jeden je pa bil k sreči ušel.

Jednako je vihar razsajal tudi drugod po Dunaji. Železnica ob Dunavi je morala ustaviti promet, ker je bilo na njo nanosilo toče in pa jo zagradilo s podrtimi drevesi. Druge železnice so pa manj trpele. Na kolodvorih državne in južne železnice je pobilo kacih 2 tisoč stekel v oknih. Tudi na pokopališču je voda delala škodo. Jedna ženska je ondu utonila.

Za steklarje je pa sedaj prišla zlata doba. Pri nekaterih hišah so vsa stekla pobita, posebno v višjih nadstropjih. Uradno se je konštatovalo, da je pobitih za 326.250 štirjaških metrov stekel, to je nad milijon raznih stekel. Stekla za okna so se podražila takoj za 40 %.

Ker ni dovolj stekla pri dunajskih tvrdkah, naročili so ga takoj pri nekaterih tovarnah na Češkem in Moravskem. Že prve dni je prišlo po železnici na Dunaj 35 vagonov stekel za okna, ali to je jedva tretjina razbitih stekel. Steklarskih delavcev jako primanjkuje. Naročili so jih iz druzih krajev, ali vendar mine več tednov, predno bode vse popravljeno.

Škoda, katero je napravila nevihta se preceniti ne da. Trpela niso le okna, temveč razbite ali poškodovane vsled vode je veliko hišne oprave, poškodovane so strehe, uničeno mnogo živali in druzega blaga v prodajalnicah in magacinih, v katere je prišla voda. Celo več tičev v kletkah je pobitih.

Največji reveži so pa zelenjavski in cvetlični vrtnarji. Uničeno je vse njih premoženje. Po gredah je vse razbito, pa tudi na rastlinjakih je neizmerno škode.

Velika sreča je pa, da škoda v okolico ni daleč segla. Že v predmestji je dosti manje opustošenje, nego po sredi Dunaja. Od tod pa tudi prihaja, da na Dunaji ni nastala taka draginja, kakor se je bilo bati.

Po tem osodepolnem dogodku je pa bil še jasen dan. Solnce je ljubko sijalo in na vozovih so vozili točo iz mesta, kakor vozijo po zimi sneg. Minolo je mnogo časa, da so jo odpravili z nekaterih ulic, ki so bile posebno s točo zasute. Celo drugi dan so jo mogli spravljati. Sledovi uničenja se bodo pa videli gotovo še več tednov. Dunajčanom pa gotovo do smrti ta strašna ura ne izgine iz spomina.

— **Predrznost.** V Celovcu je minule dni neki mladenič vsekako hotel iti ponočevat. Ker so bile hišna vrata že zaprta, spustil se je po vodnem žlebu z druzega nadstropja, ne meneč se za to, da bi se vtegnil poškodovati.

— **Tatinska zakonska dvojica.** Na Dunaji obsodili so te dni nekega mesarja Kasparja Ekerta in njegovo ženo Ivano, ker sta že dolgo časa kot stransko obrt izvrševala tatvino. Vlomila sta v več krajih in večje zneske denarja pokradla. Dolgo so ju že dolžili, da kradeta, zaradi neke tatvine sta že bila zatožena, ali sta se morala oprostiti, ker ni bilo dovoljnih dokazov. Zadnji čas so ju prijeli, ker sta okrala pri mesarju Feuchtingerju, kateri je imel svoje desetake nekako zaznamovane. Izdala sta tak desetak, in stvar je prišla na dan. V njiju stanovanji so našli mnogo orodja, ki služi za vlomljenje in več ukradenih stvarij. Vzlic tem sta še vedno tajila, ali porotniki so ju spoznali kriva in sodišče ju je obsodilo v šestletno ječo.

— **Zatožen državni pravdnik.** Državnega pravdnika Lorenza v Devinu na Pruskem toži urednik nekega socijalističnega lista, ker mu je rekel pri neki obravnavi, da po navadi krade ljudem čast Prvo sodišče je tožbo zavrnilo, višje sodišče je pa odredilo obravnavo.

— **Hoja do smrti.** Na Virtemberškem blizu Ulma sta te dni dva vojaka od trdnjavskega topničarstva na nekem hudem maršu omedlela in kmalu umrla Marširati so morali po več ur v hudi vročini. Tudi več druzih vojakov je bilo obležalo ob cesti. Ta stvar bode pač prišla v državnem zboru v razgovor. Sedaj pa vlade ne bodo prijemali le socijalni demokratje, temveč tudi drugi, ker je jeden nesrečnikov bil sin bogatega tovarnarja, ki je služil kot jednoletni prostovoljec.

— **Ponarejevalce bankovcev.** Že delj časa se je opazovalo, da prihaja v promet nenavadno veliko število angleških in ameriških ponarejenih bankovcev. Vlada Zjedinjenih držav obljubi 120.000 dolarjev, kdor izve ponarejalce. Policisti skoro vsega sveta so začeli poizvedovati in že pred nekaterimi meseci so dognali, da bankovci prihajajo v promet iz Hamburga. Te dni je pa policija prijela dva hišna posestnika v Hamburgu, katerih je jeden tiskar in jeden trgovec. V njiju stanovanjih je našla več priprav za ponarejevanje bankovcev in pa za več milijonov jako dobro ponarejenih bankovcev.

— **Nesreča ali umor.** V Szeniczu na Ogerskem je dne 3. t. m. neka dekla, ki je bila v službi pri židu Keszlerji nesla svojemu bratu zvečer perilo, potem je pa ni bilo več Mej ljudstvom se je jelo govoriti, da so jo umorili židje. Ljudje so vedeli pripovedovati, da so videli rabinca in več druzih židov iti tisti večer v Keszlerjevo hišo Dne 6. t. m našli so truplo nesrečne deklice v potoku. Sodi se, da je padla v vodo, ko je šla po neki vodni zapornici v vodo, da ji ni bilo treba okoli hoditi na most. Tedaj je pa bila voda jako narasla. Ljudje se pa še niso pomirili. Še vedno so prepričani, da so židji dekle umorili in potem vrgli v morje. Ljudje ne morejo verjeti, da bi bilo odraslo dekle utonilo v vodi, ki je jedva do kolena. Morda sodnijska preiskava še kaj pojasni.

— **Iz tiru je skočil** parni tramvaj v Meidlingu pri Dunaji. Nesreča se ni prigodila, ker so vlak precej ustavili. Ljudje so videli baš pred prehodom vlaka bežati pet fantov. Ker je bilo mnogo kamenja mej tirom in jezikom menjalnice tirov, se sodi, da so ti fantje devali tukaj kamenje in zato je skočil vlak s tiru. Hudobneže iščejo.

— **Razpok.** V Figuerasu na Španjskem se je v tovarni za nitroglicerin nekaj tega razstreliva užgalo. Dva delavca sta mrtva, pet pa ranjenih.

— **Grozovita mati.** V Funsignani na Laškem je vdova Ivana Perugia ubila svoja dva otroka, katerih jeden je imel 8, drugi 11 let in se je potem mej njima obesila.

— **Igralnica v Monte Carlu.** Prostori za igralnico v Monte Carlu so premajhni. Zaradi tega se letos ondi mnogo zida, da se razširijo. Sezidali se bodete letos dve novi igralnici na prav lepih krajih. Priložnosti bode torej zmiraj več ondi zgubiti denar. Zadnje dni je jedna Nemka skočila v morje, ker je v igralnici zgubila vse svoje imetje. Ribiči so jo še živo izvlekli iz vode, ali najbrž se ne ozdravi.

— **Tajnosti neke banke.** V ludski banki v Alessandriji na Laškem je bil nedavno ubit blagajnik Oteli v svoji pisarni in več papirjev je bilo raztrganih. Zadnje dni je pa bilo zopet v banko vlomljeno, vse knjige in pisma raztrgane. Čudno je pa, da se blagajnice niso hudodelci nikdar dotaknili.

— **Stirje bratranci.** V Mesini na Siciliji so se sprli štirje bratranci z noži. Konec boja je bil, da so bili trije mrtvi, jednega so pa težko ranjenega prenesli v bolnico.

— **Rodbina Lesseps.** Občni zbor delniške družbe sueškega prekopa je dovolil na leto 125.000 frankov Lessepsovi rodbini. Od tega denarja dobi Lessps sam na leto 65.000 frankov, ostali denar se razdeli mej njegovo ženo in otroke. Žena in otroci bodo svoje dele dobivali do smrti. Po Lessepsovi smrti se bodo njih deli še nekoliko povekšali, ker se mej nje razdeli še letnih 20.000 frankov.

— **Cesarica Charlotte (Karolina).** Iz Bruselja se poroča, da je soproga pokojnega mehikanskega cesarja, ki je te dni spolnila 54. leto, jela nevarno bolehati in je pričakovati, da kmalu umrje. Pokojnica biva na gradu Bonchonte v Belgiji in je blazna od nesrečne smrti svojega soproga.

— **Pri trganji** cvetlic se je ubila. Mlada telegrafistinja gospica pl. Olten je pri Lucernu v Švici nabirala cvetlice, na neki strmini. Izpodrsnilo jej je. Padla je 250 m. globoko in se ubila.

— **Dijaki in delavec.** V Bologni so dijaki že dolgo razcepljeni v dve politični stranki, konservativno in socijalistično. Te dni so vsi vseučiliščniki imeli neko skupno posvetovanje. Dijaki obeh strank so dobro, mirno in dostojno zagovarjali svoje nazore Vse bi bilo šlo gladko, da ni jeden delavec se vmešal in hotel govoriti. Dijaki obeh strank sta ugovarjali, ker je le dijaško zborovanje. Jeden dijakov se je izrazil, da je najbrž tega delavca semkaj poslala policija. To obdolženje je delavca strašno potrlo. Ostavil je hitro dvorano. Drugi dan so pa razmesarjenega prinesli v bolnico. Sramujoč se, da ga imajo za vohuna, se je ulegel na železnični tir in vlak ga je razmesaril. Težko, da še ostane živ.

— **Nesreča pri vojaških vajah.** V Temešvaru je pri vaji pal s konja polkovnik 17. kornega topničarskega polka Cenna in si zlomil nogo.

— **Politični »streber«.** V Gradci je protisemitski prof. A. Porzer očital na nekem shodu nekemu odvetniku, da je političen „streber“. Pri prvi instanci je bil oproščen, ker je sodnik se izjavil, da ta beseda ni razžaljiva. Prizivno sodišče je pa toženca obsodilo v 10 gld. globe.

— **Razmere na Siciliji.** Na Siciliji so delavcem v žveplenih jamah silno ponižali plačo, ker je cena žvepla pala. Delavci ne morejo izhajati. 3000 jih je že začelo štrajk, če jim ne povišajo plače. Lastniki pa nečejo slišati nič o povišanju plače in prete, da delo popolnoma ustavijo, s čimer bi zopet nad 8000 delavcev zgubilo zaslužek. Nevolja mej prebivalstvom je silno velika. Vojaštvo se je že moralo znatno pomnožiti.

— **Zaradi dvoboja** obsojen je v dveletno ječo berolinski tovarnar Delacroise, ki je v dvoboji ustrelil dr. Roemerja. Sodišče pravi v utemeljevanji obsodbe, da bi ga bilo huje obsodilo, da ni bil hudo žaljen na rodbinski časti. Obravnava je bila tajna.

— **Izneverjevalca so obsodili.** Na Dunaji so dobili slučajno nekega trgovskega pomočnika, ki je v Vratislavi poneveril 4000 mark. S tem denarjem je bil bežal v Ameriko, ali se kmali povrnil v Evropo. Prišel na Dunaj, kjer je bival v hotelih, dokler je imel kaj denarja. Potem je pa stradal in stanoval v zavetišči za tiste, ki nimajo stanovanj. Vsled stradanja se je zgrudil na ulici na tla. Nezavestnega se prinesli na policijski komisarjat, kjer se je dognalo, kdo je in ga zatorej izroče pruskemu sodišču.

— **Najstarši odvetnik na Dunaji.** Te dni je umrl na Dunaji dr. Karol Volfgang Tremel, ki je od 1848. leta bil odvetnik na Dunaji. Imel je že 81 let. Nekaj let je bil podpredsednik dunajske odvetniške zbornice.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 30. maja 1894. Pšenica gld. 7·40 kr. rž gld. 5·40 kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 6·50 kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 5·20 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8. — kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 9. junija t. l.: 21, 86, 36, 55, 33.
V Trstu dne 9. junija t. l.: 68, 40, 64, 73, 69.
V Pragi dne 13. junija t. l.: 77, 61, 9, 24, 52.

Neogibno potrebno je za vsako družino
Kathreinerova
Kneipp-ova sladna kava
z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (14)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.
Ponaredeb se naj varuje.
Dobi se povsod. ½ kile 25 kr.

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci“
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (19)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance**, **požarne brambe**, **telovadce**, **livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize**, **prevlake za vozove**, **loden** tudi nepremočljiv za **lovske suknje**, **perilno blago**, **potni pledi** od 4 do 14 gld. itd.
Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojač**, priporoča

Janez Stikarofski,
Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vrednosti ½ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!
Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Dunajske srečke po 1 krono.
Srečkanje že 12. julija.
5 glavnih dobitkov 10.000 kron. (3)
Srečke priporoča: J. C. MAYER v Ljubljani.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.